

ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ, ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
ТА МИСТЕЦТВ ІМЕНІ ВАЛЕНТИНИ ВОЛОШИНОЇ
КАФЕДРА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи
доц. Гусев С.О.
2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УКРАЇНСЬКА МОВА З МЕТОДИКОЮ ФОРМУВАННЯ
КОМПЕТЕНТНОСТІ В МОВНО-ЛІТЕРАТУРНІЙ
ОСВІТНІЙ ГАЛУЗІ

(Шифр за ОПП ПП 04.1)

підготовки бакалавра

(назва ступеня вищої освіти)

галузі знань 01 Освіта / Педагогіка

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності 013 Початкова освіта

(код і назва спеціальності)

додаткової спеціалізації/спеціальності Логопедія, Мистецтво /
012 Дошкільна освіта. 052 Психологія
(назва додаткової спеціалізації/спеціальності)

Освітні програми Початкова освіта. Дошкільна освіта

Початкова освіта. Психологія

Початкова освіта. Логопедія

Початкова освіта. Мистецтво

(назва освітньої програми)

Факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв

(назва інституту, факультету)

Вінниця 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Українська мова з методикою формування компетентності в мовно-літературній освітній галузі» для студентів спеціальності 013 «Початкова освіта», додатковими спеціальностями 012 Дошкільна освіта, 052 Психологія; спеціалізаціями Логопедія, Мистецтво. – 22 с.

Мова навчання **українська**

«27» січня 2020 р. 22 с.

Розробники: канд.пед.наук, проф. Лазаренко Н.І.
канд.філол.наук, доц. Комарівська Н.О.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри дошкільної та початкової освіти

Протокол № 8 від 21 січня 2021 р.

Завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти

21 січня 2021 р.

доц. Демченко О.П.

Розглянуто і схвалено навчально-методичною комісією факультету дошкільної, початкової освіти та мистецтв

Протокол № 6 від 27 січня 2021 р.

27 січня 2021 р.

Голова навчально-методичної комісії

доц. Пахальчук Н.О.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, додаткова спеціалізація/спеціальність, освітня програма, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 9 кредитів ECTS	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> (шифр і назва)	Обов'язкова	
Індивідуальне науково-дослідне завдання «Створення персонального блогу вчителя»	Спеціальність <u>013 Початкова освіта</u> (код і назва) Додаткові спеціалізації/спеціальності <u>012 Дошкільна освіта,</u> <u>053 Психологія, Мистецтво,</u> <u>Інклюзивна освіта.</u> (назви) Освітні програми <u>Початкова освіта. Дошкільна освіта,</u> <u>Початкова освіта.</u> <u>Мистецтво,</u> <u>Початкова освіта.</u> <u>Психологія,</u> <u>Початкова освіта.</u> <u>Інклюзивна освіта</u> (назви)	РІК ПІДГОТОВКИ	
		3-й	3-й
Загальна кількість годин - 270		СЕМЕСТР	
		5-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: <i>аудиторних – 10</i> <i>самостійної роботи студента – 11</i>	Ступінь вищої освіти <u>бакалавр на основі повної загальної середньої освіти</u> (назва)	ЛЕКЦІЇ	
		<i>38 год.</i>	<i>12 год.</i>
		ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	
		<i>84 год.</i>	<i>14 год.</i>
		ЛАБОРАТОРНІ РОБОТИ	
		<i>6 год.</i>	<i>4 год.</i>
		ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ	
		-	-
		САМОСТІЙНА РОБОТА	
		<i>142 год.</i>	<i>300 год.</i>
ВИД КОНТРОЛЮ: екзамен			

ПРИТМІТКА:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи % становить:
 для денної форми навчання – 48% / 52%;
 для заочної форми навчання – 9% / 91%.

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

Мета викладання навчальної дисципліни «Українська мова з методикою формування компетентності в мовно-літературній освітній галузі» спрямована на те, щоб навчити студентів спостерігати, аналізувати і класифікувати мовні явища, розкривати в мові закони їхнього функціонування і розвитку; виробити в майбутніх вчителів навички практично користуватися багатством українського словника, самостійно методично правильно пояснювати помічені огріхи усного та писемного мовлення і виправляти їх; теоретично і практично підготувати студента до роботи над виробленням каліграфічного почерку в учнів, практично опрацювати всі методи каліграфічного письма; підготувати студентів як майбутніх вчителів початкових класів до навчання дітей рідної мови та до формування читацької компетентності молодших школярів.

Головне *завдання* дисципліни «Українська мова з методикою формування компетентності в мовно-літературній освітній галузі» подати студентам глибокі наукові знання фонетичної системи, лексичного складу та граматичної будови сучасної української літературної мови, допомогти їм практично оволодіти її літературними нормами, сприяти підвищенню культури усного й писемного мовлення, мовленнєвої компетентності; озброїти теоретичними знаннями методики навчання каліграфічного письма, навчити студентів правильно готувати руку молодшого школяра до письма, вміти чітко коментувати написання літер; розкрити методологічні, літературознавчі й психолого-педагогічні засади навчання дітей літературного читання в початковій школі; ознайомити з метою, завданнями та змістом навчальних програм та підручників з літературного читання для загальноосвітніх шкіл; сформувати уміння і навички планування різних видів роботи з навчання читання та літературної освіти дітей молодшого шкільного віку; сформувати вміння узагальнювати і розповсюджувати передовий педагогічний досвід у становленні літературної компетентності молодших школярів; розкрити методологічні, лінгводидактичні та психолого-педагогічні засади навчання дітей рідної мови в початковій школі; ознайомити з метою, завданнями та змістом навчальних програм та підручників з рідної мови для загальноосвітніх шкіл; сформувати уміння і навички планування різних видів роботи з навчання мови та розвитку мовлення дітей молодшого шкільного віку.

2.3. Компетентності (за освітньо-професійною програмою)

2.3.1. Загальні компетентності

- ЗК 2. Здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 5. Здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій.
- ЗК 6. Здатність до співпраці і взаємодії в команді.
- ЗК 10. Здатність до вільного користування засобами сучасних інформаційних і комунікаційних технологій.
- ЗК 12. Здатність до управління якістю роботи, що виконується.
- ЗК 13. Здатність створювати команду, мотивувати її членів та досягати спільних цілей.

2.3.2. Фахові компетентності

- ФК 2. Здатність здійснювати збір, обробку, аналіз і систематизацію науково-методичної інформації з напряму роботи; аналізувати педагогічні явища; осмислювати роль кожного елемента у структурі цілого та у взаємодії з іншими.
- ФК 4. Здатність створювати необхідну емоційно-ціннісну основу педагогічної діяльності на засадах людиноцентричного і культурологічного підходів до процесу навчання і виховання молодших школярів.
- ФК 7. Здатність і готовність здійснювати цілеспрямовану послідовність дій щодо синтезу систем або окремих їх складових, розробку документації, яка необхідна для втілення та використання об'єктів і процесів, проектувати, конструювати і моделювати педагогічні ситуації.

ФК 11. Здатність до творчого вирішення професійно-педагогічних задач, моделювання розвивально-творчих ситуацій.

ФК 13. Здатність адаптувати освітні програми, плани й навчально-методичні матеріали для конкретного навчально-виховного контексту.

ФК 14. Здатність здійснювати оцінювання результатів освітньої діяльності учнів з урахуванням певних критеріїв на засадах гуманістичного підходу.

ФК 16. Здатність ефективно використовувати інноваційні технології навчання і виховання молодших школярів.

2.4. Програмні результати навчання (за освітньо-професійною програмою)

ПРН 1. Демонструвати знання організації і керівництва різними видами діяльності дітей молодшого шкільного віку; організації форм роботи з батьками; організації, координації роботи вчителів початкової школи; організації методичної роботи у початковій школі.

ПРН 6. Застосовувати сучасні методики і технології, в тому числі й інформаційні, для забезпечення високої результативності освітнього процесу в початковій школі.

ПРН 7. Корегувати освітні програми, плани і навчально-методичні матеріали для конкретного навчально-виховного контексту.

ПРН 9. Створювати необхідну емоційно-ціннісну основу педагогічної діяльності на засадах людиноцентричного і культурологічного підходів до процесу виховання і навчання здобувачів освіти.

ПРН 15. Встановлювати соціально-психологічний комунікативний контакт, індивідуально зорієнтовану взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу, що забезпечує творчий характер навчання здобувачів освіти.

ПРН 16. Дотримуватися етичних норм у процесі формування комунікаційної стратегії із суб'єктами взаємодії, застосовування демократичних технологій прийняття колективних рішень, враховуючи власні інтереси і потреби інших, у процесі використання ефективних стратегій спілкування залежно від ситуації.

ПРН 19. Співвідносити рівень особистісного і професійного розвитку з сучасними потребами ринку праці та моделювати траєкторію особистісного самовдосконалення.

ПРН 20. Обґрунтовувати оцінку стратегічного розвитку колективу, групи.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 3. Методика формування компетентності в мовній галузі

Тема 11. Методика формування компетентності в мовній галузі як педагогічна наука. Українська мова як навчальний предмет

Методика навчання української мови в початкових класах як окрема навчальна дисципліна. Предмет і завдання курсу «Методика навчання української мови». Основні розділи курсу, їхня зумовленість змістом, завданнями рідної мови як навчальної дисципліни в системі занять у початкових класах.

Зв'язок методики навчання української мови з іншими науками. Наукові основи побудови курсу методики викладання української мови в початкових класах.

Принципи методики викладання української мови. Методи наукового дослідження в методиці української мови. Актуальні проблеми методики на сучасному етапі розвитку початкової школи. Ключові компетентності учня Нової української школи.

Джерела вивчення курсу методики викладання української мови в початкових класах. Основна література, її структурні компоненти, відомості про авторів, цільове призначення.

Мета та завдання початкового курсу мови. Основні принципи побудови підручників з мови та читання для початкової школи. Програма з української мови для початкової школи, принципи її побудови.

Вимоги до уроку згідно з новими форматами освіти. Аналіз учителем етапів уроку з урахуванням компетентнісного підходу.

Діючі підручники для початкової школи (назва, відомості про авторів, видавництво, рік видання). Альтернативні підручники (спільні та відмінні підходи вчених до побудови підручників).

Тема 12. Методика опрацювання розділу «Мова і мовлення»

Наукові основи методики розвитку мовлення дітей в умовах навчання. Вчення про тісний взаємозв'язок мовлення і мислення – методологічна основа розвитку мовлення школярів. Психологічні основи мовленнєвої діяльності. Завдання розділу «Мова і мовлення».

Основні методи і прийоми формування в учнів початкових класів елементарних уявлень про мову як знакову систему: виникнення мови, існування інших мов світу; основні функції мови; мовлення як мову в дії, у спілкуванні між людьми; види мовлення (діалогічне і монологічне), форми мовлення (внутрішнє і зовнішнє – усне і писемне), етику мовлення.

Значення і завдання розвитку усного мовлення. Види, місце і методика вправ з розвитку усного мовлення учнів 1-4 класів. Методика розвитку діалогічного мовлення. Ознайомлення з етикою мовленнєвої поведінки (вміння спілкуватися зі співрозмовником і в колективі, прийоми засвоєння лексичних засобів, загального тону, темпу, сили (висоти) голосу і жестів під час зустрічі, прощання, різноманітних звертань, діалогічних бесід (залежно від умов, мети спілкування).

Тема 13. Методика опрацювання розділу «Текст»

Методика формування в учнів уявлення про текст, його тему, основну думку, будову тексту, засоби зв'язку речень у тексті. Залежність вибору мовних засобів від ситуації, мети висловлення основної думки тексту.

Прийоми ознайомлення учнів з типами текстів: розповідь, опис, міркування. Структурні елементи тексту. Мовні засоби зв'язку між частинами тексту.

Методика формування в молодших школярів елементарних уявлень про стилі українського мовлення на основі зіставлення і порівняння художніх і наукових описів, аналізу зразків ділового письма. Прийоми розвитку вміння добирати мовні засоби для стилістично диференційованих висловлювань.

Тема 14. Методика навчання елементів синтаксису

Речення як основна мовленнєва одиниця, складова зв'язного тексту. Методика удосконалення дитячого мовлення на основі граматичних знань про речення, вміння правильно будувати різноманітні речення залежно від мети, ситуацій спілкування. Ознайомлення учнів зі специфікою вживання в діалозі речень, різних за метою висловлення (питальних, спонукальних, розповідних), прийоми тренування учнів у правильному інтонаційному оформленні цих речень, в оволодінні окличною інтонацією речень.

Словосполучення як лексико-граматична єдність у реченні. Види вправ на розвиток уміння виділяти словосполучення з речень та будувати нові словосполучення, їхнє дидактичне спрямування і методика проведення. Удосконалення культури мовлення засобами роботи над «моделями» словосполучень, розвиток чуття мови на основі усвідомлення сполучуваності слів у мовленні.

Прийоми формування в учнів умінь користуватися логічним наголосом у реченні залежно від мети висловлення, членувати логічними паузами речення на синтагми для надання виразності висловлюваній думці. Прийоми практичного ознайомлення учнів з уживанням різних форм звертання, лексики, за допомогою якої виражають вдячність, прохання, пропозиції, побажання тощо. Тренування учнів у побудові діалогів з уживанням неповних питальних, спонукальних, розповідних речень, правильному інтонуванні таких речень.

Тренування учнів у побудові речень з однорідними членами, у виробленні перелічувальної, єднальної інтонації цих речень.

Прийоми формування практичних умінь будувати і вживати в мовленні складні речення зі сполучниками *а, але, що, щоб, тому що, через те що* – за зразком, схемою,

малюнком, з опорою на текст, на сюжетну гру, навчально-мовленнєву ситуацію.

Синтаксичні вправи в системі роботи з розвитку мовлення учнів. Прийоми реалізації сформованих умінь у практичній діяльності учнів. Синтаксичний розбір.

Тема 15. Методика формування у молодших школярів граматичних понять

Суть граматичних понять і труднощі в засвоєнні їх учнями початкових класів. Процес формування в учнів молодшого шкільного віку уявлення про граматичне поняття. Методичні умови, що забезпечують засвоєння граматичних понять.

Основні напрями у розвитку методики навчання граматики. Психолого-педагогічні передумови засвоєння граматичних понять. Етапи формування граматичних понять. Методи навчання граматики. Евристична бесіда, проблемний підхід до навчання, прийоми створення проблемних ситуацій, постановка проблемно-пізнавальних завдань як засіб розвитку навчально-пізнавальної активності учнів.

Обсяг знань з граматики, що їх здобувають учні в початкових класах. Принцип розташування граматичного матеріалу за роками навчання.

Тема 16. Методика навчання морфемної будови слова та елементів словотвору

Значення і завдання роботи над морфемною будовою слова та ознайомлення з елементами словотворення. Система у вивченні морфемної будови слова в початкових класах. Методика розкриття понять: *споріднені слова, основа слова, закінчення, корінь, префікс, суфікс, спільнокореневі слова.*

Способи виділення морфемних частин слова; спостереження за роллю морфем у вираженні лексичного, граматичного значень слова. Пропедевтика вивчення елементів словотвору. Види словотворчих вправ, методика їхнього проведення. Методика часткового і повного морфемного розбору слів, зв'язок його зі звуко-буквеним, орфографічним і словотворчим аналізом. Поглиблення знань про будову слова, словотворчу роль префіксів і суфіксів, формотворчу роль закінчення в процесі вивчення частин мови. Методика морфемного розбору.

Тема 17. Методика вивчення частин мови

Лексико-граматичний підхід до роботи над словом. Основні завдання вивчення частин мови у початкових класах.

Методика вивчення частин мови. Формування в молодших школярів уявлень про частини мови на основі встановлення їхньої семантики, граматичних ознак і синтаксичної ролі. Методика вивчення частин мови на основі зв'язного тексту.

Система роботи над іменником у початкових класах. Система роботи над прикметником. Система роботи над дієсловом. Методика ознайомлення учнів із займенниками, прислівниками, прийменниками, числівниками, сполучниками.

Методика часткового і повного морфологічного розбору.

Тема 18. Методика навчання елементів лексикології

Лексикологія як лінгвістична основа методики словникової роботи в школі. Значення і завдання словникової роботи в 1—4 класах. Джерела збагачення словникового запасу учнів.

Прийоми розкриття лексичного значення слів: показ предмета чи його зображення, колекції, гербарію і відповідні пояснення вчителя про призначення предмета, особливості його використання в життєвій практиці; опора на текст, введення в новий контекст; орфоепічна вимова різних форм слова в словосполученнях, реченнях; тлумачення лексичного значення слова за допомогою перефразування (використання тлумачного словника); аналіз будови слова і розкриття смислового значення кореня через добір споріднених слів, зіставлення їхніх значень; пояснення походження слова (етимологічні етюди); розчленування загального родового поняття на видові і навпаки: добір загального (родового) поняття до окремих (видових) понять; добір синонімів, антонімів, зіставлення значення слів в антонімічних парах, синонімічних рядах, різних контекстах за допомогою прикладів з життя; використання словникової цільової дидактичної гри тощо.

Методика роботи над синонімами, антонімами, омонімами та багатозначними

словами. Види вправ та методика їхнього проведення. Спостереження за вживанням відповідної лексики в текстах, пояснення синонімічних відтінків слова, ролі антонімічних пар, метафоричних висловів у створенні художнього образу. Вправи на добір синонімів, антонімів та складання з ними словосполучень, речень, текстів.

Тема 19.Методика навчання основ фонетики і графіки

Вивчення елементів фонетики у тісному взаємозв'язку з орфоепією та графікою. Обсяг знань з фонетики і графіки, що їх засвоюють першокласники в період навчання грамоти.

Методика повторення, поглиблення, узагальнення й систематизації фонетичних знань, набутих учнями в період навчання грамоти: особливості звуків і букв, голосні і приголосні звуки, способи їхнього позначення; тверді і м'які приголосні, способи позначення м'якості приголосних, вимова і написання складів з твердими та м'якими приголосними; склад, наголошений/ненаголошений склади, засвоєння унормованого наголосу в словах української мови, удосконалення вміння визначити наголос у слові.

Методика ознайомлення учнів з українським алфавітом, засвоєння алфавітних назв букв, прийоми вивчення алфавіту напам'ять, вироблення вміння користуватися знанням алфавіту у роботі зі словником.

Взаємозв'язок знань з фонетики та орфоєпії. Методика формування орфоєпічних навичок на основі знань з фонетики і графіки. Методика розкриття учням значення взаємозв'язку в знаннях з фонетики і графіки, орфоєпії та орфографії української літературної мови.

Методика проведення повного звукового та звуко-буквеного аналізу в початкових класах. Роль фонетичного розбору у формуванні орфографічних навичок, орфографічної уважності учнів. Доцільність використання елементів фонетичної транскрипції у позначенні звукової будови слова.

Види вправ з фонетики, їхнє значення, методика проведення. Структура і методика уроку, на якому вивчається фонетичний матеріал.

Тема 20.Методика навчання грамоти та каліграфічного письма

Наукові основи методики навчання грамоти. Принципи побудови підручників з навчання грамоти.

Звуковий аналітико-синтетичний метод навчання грамоти, розроблений К. Д. Ушинським. Цінність методу, основні прийоми аналізу та синтезу. Удосконалення методу послідовниками К. Д. Ушинського.

Характеристика сучасного звукового аналітико-синтетичного методу навчання грамоти. Основні періоди та етапи навчання грамоти за звуковим аналітико-синтетичним методом. Завдання кожного з них. Методика паралельного застосування прийомів звукового аналізу і звукового синтезу. Моделювання і конструювання звукової та складової будови слів. Види словникових та словниково-логічних вправ, методика їхнього проведення.

Методика підготовки першокласників до письма. Ознайомлення учнів з технічними і гігієнічними вимогами, необхідними для успішного формування навичок письма: правильна постава під час письма, положення зошита і рук на парті, спосіб тримання пальцями олівця, ручки. Прийоми вироблення орієнтації у розліновці зошита для письма. Система графічних вправ при підготовці учнів до письма, методика їхнього проведення.

Програмні вимоги до каліграфічного письма. Методика навчання учнів писати нову літеру, склади та слова з нею. Методика запису речень. Види роботи у процесі навчання каліграфічного письма. Списування, його види та методика проведення. Особливості самостійної роботи першокласників на уроках письма. Особливості навчання письма ліворуких дітей.

Методика роботи над реченням і зв'язним текстом у період навчання грамоти. Методика формування навичок безвідривного письма слів. Прийоми вироблення ритмічного письма.

Структура і методика уроків читання в букварний період. Структура і методика уроків письма в букварний період.

Післябукварний період навчання грамоти. Основні його завдання. Особливості уроків читання в післябукварний період. Удосконалення орфографічної уважності першокласників у післябукварний період навчання грамоти.

Тема 21. Методика навчання орфографії

Соціальне значення оволодіння орфографією рідної мови. Навчання орфографії – одне з найважливіших завдань початкових класів. З історії розвитку методики навчання орфографії. Сучасні погляди на процес оволодіння орфографічними навичками. Опора методики навчання орфографії на принципи українського правопису. Методика опрацювання орфографічних правил. Дидактичні умови успішного засвоєння орфографії.

Види орфографічних вправ, їхнє значення у формуванні правописних навичок школярів. Навчальні диктанти як важливий засіб формування в учнів орфографічно грамотного письма. Види диктантів за способами сприймання, прийомами запобігання помилкам, характером відтворення учнями диктованого тексту, участю учнів у творенні тексту диктанту. Методика проведення різних видів диктантів. Порівняльна ефективність різних видів диктантів з урахуванням конкретної дидактичної мети, етапу засвоєння певного типу орфограм.

Вимоги до текстів для диктантів. Значення і мета контрольного диктанту. Методика підготовки учнів до контрольного диктанту, проведення його на уроці. Характер додаткових фонетичних, граматичних, орфографічних завдань до контрольного диктанту, методика їхньої постановки перед учнями, перевірки й оцінки.

Способи виправлення помилок у контрольних диктантах. Норми оцінювання результатів диктанту. Класифікація виявлених помилок, встановлення типових. Методика опрацювання виявлених у контрольних диктантах помилок – типових та індивідуальних.

Методика виправлення помилок у робочих зошитах учнів, оцінювання класного і домашнього письма. Облік помилок і методика роботи над їхнім подоланням.

Тема 22. Методика розвитку зв'язного мовлення молодших школярів

Психолінгвістика як основа методики розвитку зв'язного мовлення. Загальне поняття про зв'язне мовлення. Одиниці зв'язного мовлення в умовах школи: оповідання, казка, доповідь, розгорнута усна відповідь, переказ, твір.

Види вправ на вироблення вміння оперувати зв'язним мовленням: розгорнута відповідь за алгоритмом запитань; ведення систематичних записів, спостережень у щоденниках природи і погоди; розповідь на задану тему; усна передача змісту художнього тексту і виклад матеріалу в письмовій формі; складання усних творів різноманітних типів, повний і частковий запис їх у зошити; запис відгуків на прочитані книжки, спектаклі, кінофільми; написання ділових паперів, оголошень, телеграм; усне словесне малювання, уявна екранізація художніх оповідань.

Переказ – складова частина розвитку зв'язного мовлення молодших школярів. Класифікація переказів. Методика поетапної підготовки до усного та письмового переказу. Ефективні засоби підготовки до написання переказу. Шляхи підвищення самостійності та творчої активності учнів у роботі над переказами.

Твір як складова система розвитку мовлення. Класифікація творів за джерелом матеріалу (на основі особистих вражень, власного досвіду, спостережень за явищами природи, суспільного життя, виробничої діяльності людей, за картиною, прочитаним текстом тощо); типом висловлювання (твір-розповідь, твір-опис, твір-міркування); стилем мовлення (художній, офіційно-діловий, публіцистичний); місцем виконання (класні, домашні); ступенем участі учнів у складанні тексту (колективні, індивідуальні); обсягом (поширені, короткі – мініатюри); уявою (поданим початком, кінцем, серединою, планом, канвою замислу); за метою виконання – навчальні.

Методика роботи над побудовою твору (зачин, основна частина, кінцівка), розкриття теми і мети твору, складання плану (по класах).

Методика підготовки учнів до написання твору: збирання матеріалу (спостереження, екскурсії, походи, прогулянки, розгляд картин, перегляд фільмів, вистав, читання художньої літератури); добір матеріалу відповідно до теми, його систематизація (бесіди, обговорення, виділення істотного, складання плану, добір лексики, окремі записи), словесне, мовне оформлення твору (складання тексту, його запис, колективне обговорення, удосконалення, самостійне виправлення помилок, редагування, перевірка).

Методика аналізу учнівських творів: розкриття теми відповідно до складеного плану; дотримання стилю, розміру; правильність уживання лексики; різноманітність вибору лексики; різноманітність синтаксичних конструкцій; орфографічна і пунктуаційна грамотність; характер помилок, каліграфічність письма, культура оформлення (дотримання абзаців тощо).

Методика роботи над виправленням помилок у перевірених творах: колективна, фронтальна, індивідуальна, групова робота над типовими помилками, виконання різноманітних стилістичних вправ, виконання індивідуальних домашніх завдань. Оцінювання учнівських переказів і творів.

Тема 23. Вивчення позитивного педагогічного досвіду вчителів з проблем формування мовної особистості

Мета вивчення позитивного досвіду вчителів. Шляхи вивчення, узагальнення та впровадження позитивного педагогічного досвіду з проблем формування мовної особистості молодшого школяра. Форми пропаганди передового педагогічного досвіду.

Розділ 4. Методика формування компетентності в літературній галузі

Тема 24. Теоретичні засади організації літературного читання молодших школярів

Виховне, освітньо-пізнавальне і розвивальне значення навчального читання в початкових класах. Вплив змісту науково-пізнавальної і художньої дитячої літератури на формування особистості молодшого школяра.

Короткий історико-критичний огляд методів класного читання в початковій школі (пояснювальне читання в дореволюційній школі, виховне, літературно-художнє). Внесок українських методистів і педагогів початку ХХ ст. у розвиток методики читання (Т. Лубенець, Т. Гарбуз, В. Ревуцький, Я.Чепіга). Основні етапи розвитку методики читання. В. Сухомлинський про роль читання у розвитку особистості молодшого школяра.

Оцінка знань, умінь і навичок з читання.

Дидактичні матеріали до підручників з читання, посібники з методики читання і використання їх у навчально-виховному процесі на уроках читання.

Найновіші дослідження в галузі методики читання. Короткий огляд нової методичної літератури, статей у педагогічних журналах «Початкова школа», «Палітра педагога», «Джміль».

Тема 25. Методика формування якостей читання

Читання як вид мовленнєвої діяльності. Види читання (голосне, мовчазне), їхнє значення. Основні етапи розвитку навичок голосного і мовчазного читання молодших школярів. Співвідношення голосного і мовчазного читання в початкових класах.

Способи читання. Класифікація способів читання учнів 1—4 класів (по буквах, складах, складами і словами, цілими словами). Прийоми подолання побуквеного читання. Умови успішного формування способів читання. Дискусійні питання становлення навички «динамічного читання» в учнів початкових класів.

Якості повноцінного читання (усвідомлення, правильність, швидкість, виразність; взаємозумовленість і шляхи їхнього розвитку, удосконалення).

Усвідомлення читання. Критерії виявлення усвідомлення прочитаного (розуміння ідеї твору, змісту окремих його частин, визначення ставлення до прочитаного, розуміння

суті думки, вираженої в кожному реченні, лексичного значення кожного слова, переносного значення слів, метафоричних виразів, порівнянь, фразеологічних одиниць, стійких зворотів, прислів'їв, крилатих виразів тощо).

Прийоми, що забезпечують усвідомлення учнями прочитаного твору: вступна бесіда, розповідь учителя чи підготовленого учня; словникова робота; бесіди за змістом тексту – вступна, логічна, за ілюстраціями, узагальнююча; визначення основної думки твору; поділ тексту на логічно завершені частини і визначення основного змісту кожної з них, причинно-наслідкових зв'язків між думками тексту; добір матеріалу для елементарної характеристики персонажа, складання її у зв'язній формі, знаходження слів автора, які свідчать про його ставлення до зображених у творі подій, картин; характеристика зображувальних мовних засобів твору; складання плану прочитаного, переказ за планом і без нього (детальний, стислий, вибірковий); постановка проблемних завдань і розв'язання їх за допомогою вчителя, доведення правильності своїх суджень через посилення на текст, вибіркоче читання; словесне малювання, уявлювана екранізація твору; створення учнями ілюстрацій до тексту і коментування їх у процесі підготовки до виразного читання твору.

Правильність читання. Вимоги до правильного читання. Типові помилки під час читання, причини їхньої появи в учнів 1-4 класів. Прийоми запобігання можливим помилкам у процесі читання (читання нових слів не тільки вчителем, а й учнями, вправлення у правильному вимовлянні цих слів окремо, в словосполученні, реченні; при потребі поділ нового слова на склади, на морфеми, поскладове читання слів складної звуко-буквеної будови; забезпечення на уроці обстановки для уважного читання: чіткість завдань, наявність тиші, робочого порядку в класі, контроль з боку вчителя та класу під час напівголосного читання; врахування індивідуальних особливостей учнів при оцінці темпу читання; попереднє мовчазне читання як підготовка до читання вголос. Методика виправлення помилок учнів під час читання тексту).

Швидкість (темп) читання. Програмні вимоги до темпу читання. Вплив фізіологічних і психологічних факторів на становлення і розвиток темпу читання в молодших школярів. Критерії вимірювання та оцінювання швидкості читання. Умови розвитку оптимального темпу читання в 1-4 класах. Використання вправ на розвиток «читацького поля», темпу читання.

Виразність читання. Вимоги до виразного читання: вміння розподілити своє дихання в процесі мовлення, читання, правильне артикулювання кожного звука в слові, чітка дикція, оволодіння нормами орфоєпії, вміння користуватися паузами (граматичними, логічними), логічним наголосом, інтонацією. Дидактичні умови, що сприяють виробленню в учнів виразного читання: формування в учнів правильного судження про зображені в творі події, людей, визначення основної ідеї твору і створення ситуацій, коли в учнів з'являється бажання прочитати твір, щоб передати своє ставлення до зображеного в ньому, викликати певні почуття в того, хто слухає, вплинути на його уяву, почуття, розум.

Тема 26. Методика опрацювання тексту в початкових класах

Вихідні літературознавчі й психолого-педагогічні положення методики читання в початкових класах. Визначення напряму й етапу роботи над змістом твору залежно від навчально-виховних, розвивальних завдань уроку класного читання, специфіки тексту як твору мистецтва, особливостей сприймання тексту молодшими школярами з урахуванням їхніх можливостей.

Підхід до вивчення твору як складного цілого, де всі компоненти (ідейно-тематична основа, композиція, сюжет, образи, зображувальні засоби) взаємопов'язані. Підготовка учнів до сприймання художнього твору.

Три основні етапи процесу роботи над художнім твором і їхні завдання.

Перший етап (підготовча робота, первинний синтез), його завдання. Зміст роботи: ознайомлення учнів з конкретним змістом твору, його сюжетними лініями на основі

читання, цілісного сприймання; вияв емоційного впливу твору, розуміння його загального ідейно-тематичного спрямування.

Другий етап (аналіз) і його завдання. Зміст роботи: встановлення причинно-наслідкових зв'язків у розвитку сюжету; виявлення мотивів поведінки, дій, переживань героїв, істотних рис їхнього характеру; розкриття композиції твору (зав'язка дії, момент найвищого напруження, розв'язка); аналіз зображувальних засобів і особливостей мови персонажів у єдності з розкриттям змісту та оцінкою поведінки героїв (що зобразив автор і як, які відібрав факти, словесні засоби), з'ясування ставлення автора до зображеного у творі.

Третій етап (вторинний синтез), його завдання. Зміст роботи: оцінка художнього чи науково-популярного тексту (твору) як джерела пізнання навколишньої дійсності і як твору мистецтва (що дізналися нового, чого вчить твір, від чого він застерігає, до чого закликає, як автору вдалося передати читачеві свої думки, почуття, які художні засоби допомогли йому в цьому); чітке визначення ідейної спрямованості твору; узагальнення істотних рис дійових осіб, зіставлення героїв, подій, їхня оцінка. Заключне виразне читання твору учнями з метою передати власне ставлення до описаного.

Тема 27. Особливості вивчення творів різних жанрів на уроках літературного читання

Методика роботи над художніми оповіданнями. Основні види, прийоми роботи на уроках читання оповідання.

Значення роботи над оповіданням для розвитку ідейно-тематичних, морально-етичних та естетичних уявлень і понять. Роль оповідань у розвитку оцінних суджень молодших школярів. Ознайомлення учнів з оповіданням як жанром літератури для дітей, його композицією, жанровими особливостями.

Види, прийоми роботи, що передують читанню художнього твору для підготовки учнів до його сприймання.

Вступна бесіда (на основі життєвого чи літературного досвіду дітей, екскурсій, спостережень, розгляду репродукцій художніх картин тощо). Розповідь. Прослуховування музичного твору. Перегляд фрагментів кіно-, діафільму.

Словникова робота: пояснення значення нових ключових слів, без розуміння яких діти не зрозуміють твору. Способи розкриття лексичного значення слів.

Прийоми організації першого читання твору залежно від того, хто його здійснює: вчитель, підготовлений учень, клас самостійно. Методика проведення короткої вступної бесіди. Постановка проблемно-пізнавальних завдань. Повторні читання тексту з конкретною метою розв'язання різних завдань, спрямованих на аналіз змісту і зображувальних засобів, особливостей мови персонажів твору в єдності, пошуки засобів виразності читання. Словникова робота в процесі повторного читання, аналізу твору, уточнення розуміння учнями значення окремих слів, тропів. Методика складання елементарної характеристики героя. Вибіркове читання. Методика розкриття основної думки (ідеї) твору. Узагальнення, порівняння, розмежування картин, подій, персонажів у двох чи більше прочитаних творах. Встановлення зв'язків зображеного у творі з життям.

Методика роботи з ілюстраціями, загадками, прислів'ями відповідно до змісту тексту.

Методика навчання учнів складати план прочитаного оповідання. Методика підготовки учнів до усного переказу прочитаного. Види переказу: детальний, стислий, вибірковий, творчий.

Методика опрацювання казок. Педагогічна цінність читання казок. Ознайомлення учнів з казкою як жанром. Методичні поради К. Ушинського, В. Сухомлинського щодо опрацювання казок. Методика опрацювання казок залежно від тематичних особливостей (казки про тварин, фантастичні, побутові). Особливості методичної роботи над народною і літературною казками, художніми особливостями казки. Схема уроку читання казки.

Методика опрацювання байок. Методика формування уявлення про байку як жанр літератури. Методика роботи над художніми образами байки, розкриттям алегорії, мораллю байки. Структура і методика уроку опрацювання байки. Характеристика персонажів, мовних засобів байки. Уявна екранізація, інсценізація, драматизація, ілюстрування байки, словесне малювання.

Методика опрацювання віршів. Методичні настанови щодо опрацювання поетичних творів. Прийоми роботи над епічними і ліричними віршами. Опрацювання ліричних поезій залежно від видових особливостей (пейзажна, громадсько-політична, інтимна лірика). Прийоми заучування напам'ять віршових текстів. Структура і методика уроків на опрацювання віршів.

Методика опрацювання науково-пізнавальних статей і нарисів. Вплив роботи над науково-пізнавальними статтями, нарисами на формування в учнів елементів світорозуміння, поваги до праці народу, його досягнень. Зв'язок уроків опрацювання науково-пізнавальних статей, нарисів з життям, зі змінами, що відбуваються в нашому суспільстві, зі спостереженнями, екскурсіями.

Структура і методика уроку опрацювання ділового тексту. Основні компоненти уроку. Читання статті. Особливості роботи над змістом і словником (термінами) статті, над її планом, переказом. Підсумкова робота узагальнюючого характеру, розвиток пізнавальної активності учнів.

Тема 28. Методика проведення узагальнювальних уроків читання

Завдання уроків узагальнення знань. Підготовка до уроку узагальнення знань і його проведення. Використання малих фольклорних жанрів на узагальнювальних уроках читання.

Оптимальне поєднання прийомів роботи на удосконалення вміння учнів узагальнювати, доводити, підтверджувати, порівнювати, бачити спільне у різних літературних жанрах на одну й ту саму тему.

Аналіз зведеного змісту матеріалу, що вивчався протягом семи уроків: назви творів, прізвища авторів, жанрова різноманітність. Види завдань на вироблення вміння розпізнавати зміст літературних жанрів. Проведення творчих вправ, дискусій, літературних ігор, вікторин на вивченому матеріалі.

Проведення хвилин «митців художнього слова». Використання допоміжної літератури, прочитаної дітьми самостійно, до виучуваної теми. Виконання вправ на вміння складати поезію на змісті прозових творів і передавати зміст поезії прозою.

Розробка видів роботи, спрямованих на активізацію розумової діяльності учнів 1-4 класів: складання ребусів, загадок, прислів'їв, кросвордів на вивченому матеріалі.

Огляд літератури з питань проведення узагальнювальних уроків читання. Обговорення самостійно складених конспектів уроків узагальнення знань. Побудова за виучуваним матеріалом запитань, спрямованих на поглиблене вміння учнів порівнювати, доводити, робити висновки, узагальнення.

Тема 29. Методика організації літературної освіти молодших школярів

Літературна освіта у системі початкового навчання. Концепції «Літературна освіта молодших школярів» (Н.Скрипченко) та «Літературна освіта молодших школярів в системі рідної мови» (О.Джежелей). Принципи літературної освіти молодших школярів: художньо-естетичний, літературознавчий, тематично-жанровий. Основні напрями роботи з формування першооснов початкової літературної освіти.

Види аналізу літературного твору: смисловий, структурний, емоційно-образний, лексико-стилістичний, ідейно-тематичний.

Складові літературного твору: ідейно-тематична основа, зміст літературного твору (пафос, форма, композиція, сюжет, образ, характер, персонаж, жанр твору).

Літературознавча пропедевтика на уроках читання. Послідовність засвоєння літературних понять. Рівні сприймання літератури як мистецтва слова: сюжетно-логічний (фабульний), смисловий (порівняльний), художній (поетичний). Особливості сприймання художнього твору молодшими школярами: наївний реалізм, фрагментарність.

Літературна компетентність молодших школярів. Компоненти літературної компетентності: бібліотечно-бібліографічна компетентність, літературознавча компетентність, особистісно-діяльнісна компетенція.

Тема 30. Роль і місце позакласного читання в системі літературної освіти молодших школярів

Позакласне читання як різновид предмета читання, як складова частина процесу формування активного та свідомого читача. Мета – сформувати в учнів потребу самостійно та осмислено вибирати та систематично читати книги. Завдання уроків позакласного читання. Основні напрямки роботи з дитячою книжкою: слухання-розуміння, читання-розглядання. Психолого-педагогічні вимоги до організації позакласного читання. Етапи формування читацької самостійності (підготовчий, початковий, основний). Специфіка кожного етапу. Індивідуальний підхід у формуванні читацької самостійності учнів. Форми керівництва позакласним читанням.

Особливості «дитячого типу» читача у сприйманні книги. Літературний розвиток дітей 6-10 років.

Уроки, які розрізняються структурою та змістом залежно від етапу формування читацької самостійності. Структура уроку позакласного читання

на підготовчому, початковому та основному етапі навчання. Структурні компоненти занять.

Місце бібліотечних уроків у позакласному читанні. Методика використання матеріалів позакласного читання на уроках читання в класі.

Позаурочні заходи (виставка книг, літературні ранки, вікторини тощо) у системі позакласного читання молодших школярів.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі				
		лк	пз	лз	інд	с.р.		лк	пз	лз	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Розділ 3. Методика навчання української мови												
Тема 11. Методика викладання української мови як педагогічна наука. Українська мова як навчальний предмет	13	2	4	-	-	7	17	2	-	-	-	15
Тема 12. Методика опрацювання розділу «Мова і мовлення»	13	2	4	-	-	7	17	-	2	-	-	15
Тема 13. Методика опрацювання розділу «Текст»	13	2	4	-	-	7	15	-	-	-	-	15
Тема 14. Методика навчання елементів лексикології	13	2	4	-	-	7	17	2	-	-	-	15
Тема 15. Методика формування у молодших школярів граматичних понять	14	2	4	-	-	8	19	2	2	-	-	15
Тема 16. Методика навчання елементів синтаксису	13	2	4	-	-	7	17	-	2	-	-	15
Тема 17. Методика навчання морфемної будови слова та елементів словотвору	15	2	4	2	-	7	17	-	2	-	-	15
Тема 18. Методика вивчення частин мови	20	2	10	-	-	8	17	2	-	-	-	15
Тема 19. Методика навчання основ фонетики і графіки	13	2	4	-	-	7	17	-	2	-	-	15
Тема 20. Методика навчання грамоти та каліграфічного письма	15	2	6	-	-	7	17	-	2	-	-	15
Тема 21. Методика навчання орфографії	17	2	6	2	-	7	19	2	-	2	-	15
Тема 22. Методика розвитку зв'язного мовлення молодших школярів	15	2	4	2	-	7	17	-	-	2	-	15
Тема 23. Вивчення	11	-	4	-	-	7	15	-	-	-	-	15

позитивного педагогічного досвіду вчителів з проблем формування мовної особистості школяра												
Розділ 4. Методика навчання літературного читання												
Тема 24. Теоретичні засади організації літературного читання молодших школярів	11	2	2	-	-	7	17	2	-	-	-	15
Тема 25. Методика формування якостей читання	11	2	2	-	-	7	15	-	-	-	-	15
Тема 26. Методика опрацювання тексту у початкових класах	13	2	4	-	-	7	17	-	2	-	-	15
Тема 27. Особливості вивчення творів різних жанрів на уроках літературного читання	15	2	6	-	-	7	15	-	-	-	-	15
Тема 28. Методика проведення узагальнювальних уроків читання	13	2	4	-	-	7	15	-	-	-	-	15
Тема 29. Методика організації літературної освіти молодших школярів	11	2	2	-	-	7	15	-	-	-	-	15
Тема 30. Роль і місце позакласного читання в системі літературної освіти молодших школярів	11	2	2	-	-	7	15	-	-	-	-	15
Разом	270	38	84	6	-	142	330	12	14	4	-	300

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1	Тема 11. Методика викладання української мови як педагогічна наука. Українська мова як навчальний предмет	4	-
2	Тема 12. Методика опрацювання розділу «Мова і мовлення»	4	2
3	Тема 13. Методика опрацювання розділу «Текст»	4	-
4	Тема 14. Методика навчання елементів лексикології	4	-
5	Тема 15. Методика формування у молодших школярів граматичних понять	4	2
6	Тема 16. Методика навчання елементів синтаксису	4	2

7	Тема 17. Методика навчання морфемної будови слова та елементів словотвору	4	2
8	Тема 18. Методика вивчення частин мови	10	-
9	Тема 19. Методика навчання грамоти та каліграфічного письма	4	2
10	Тема 20. Методика навчання основ фонетики і графіки	6	2
11	Тема 21. Методика навчання орфографії	6	-
12	Тема 22. Методика розвитку зв'язного мовлення молодших школярів	4	-
13	Тема 23. Вивчення позитивного педагогічного досвіду вчителів з проблем формування мовної особистості	4	-
14	Тема 24. Теоретичні засади організації літературного читання молодших школярів	2	-
15	Тема 25. Методика формування якостей читання	2	-
16	Тема 26. Методика опрацювання тексту у початкових класах	4	2
17	Тема 27. Особливості вивчення творів різних жанрів на уроках літературного читання	6	-
18	Тема 28. Методика проведення узагальнюючих уроків читання	4	-
19	Тема 29. Методика організації літературної освіти молодших школярів	2	-
20	Тема 30. Роль і місце позакласного читання в системі літературної освіти молодших школярів	2	-
Усього годин		84	14

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Тема 17. Методика навчання морфемної будови слова та елементів словотвору	2	-
2.	Тема 21. Методика навчання орфографії	2	2
3.	Тема 22. Методика розвитку зв'язного мовлення молодших школярів	2	2
Усього годин		6	4

7. Індивідуальні заняття

Навчальним планом не передбачено.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
1.	Методика викладання української мови як педагогічна наука. Українська мова як навчальний предмет	7	15
2.	Методика опрацювання розділу «Мова і мовлення»	7	15
3.	Методика опрацювання розділу «Текст»	7	15
4.	Методика навчання елементів лексикології	7	15
5.	Методика формування у молодших школярів граматичних понять	8	15

6.	Методика навчання елементів синтаксису	7	15
7.	Методика навчання морфемної будови слова та елементів словотвору	7	15
8.	Методика вивчення частин мови	8	15
9.	Методика навчання грамоти та каліграфічного письма	7	15
10.	Методика навчання основ фонетики і графіки	7	15
11.	Методика навчання орфографії	7	15
12.	Методика розвитку зв'язного мовлення молодших школярів	7	15
13.	Вивчення позитивного педагогічного досвіду вчителів з проблем формування мовної особистості	7	15
14.	Теоретичні засади організації літературного читання молодших школярів	7	15
15.	Методика формування якостей читання	7	15
16.	Методика опрацювання тексту у початкових класах	7	15
17.	Особливості вивчення творів різних жанрів на уроках літературного читання	7	15
18.	Методика проведення узагальнюючих уроків читання	7	15
19.	Методика організації літературної освіти молодших школярів	7	15
20.	Роль і місце позакласного читання в системі літературної освіти молодших школярів	7	15
Усього годин		142	300

9. Індивідуальні завдання

Кожен студент має створити навчальний блог, який сприяв би вирішенню таких методичних завдань: поповнення словникового запасу; формування й удосконалення орфографічних, граматичних навичок; формування й удосконалення навичок читання, говоріння та письма; формування й удосконалення навичок аудіювання на основі аудіо текстів мережі Інтернет, а також аудіотекстів, підготовлених педагогом; удосконалення вміння монологічного й діалогічного висловлювання на основі проблемного обговорення матеріалів мережі або в процесі комунікації за допомогою комунікативних сервісів та Інтернет-засобів; підвищення рівня комунікативної компетенції; удосконалення комунікативних навичок за допомогою інтерактивних служб і сервісів мережі; ознайомлення учнів з культурологічними реаліями, що включають мовний етикет, особливості мовної поведінки різних народів в умовах спілкування, особливості культури, традицій країни тощо.

Інформаційна структура та архітектура блогу формується довільним чином на основі поставлених цілей, функцій, які вона покликана виконувати та ін. Складові блог-технології: призначення блогу, визначення мети та функцій, які повинен він забезпечувати; моделювання структури блогу: зміст, тематичні розділи (сторінки), гаджети, плагіни; вибір платформи та створення блогу; розміщення в блозі навчально-методичного контенту; створення правил, які регламентуватимуть частоту розміщення повідомлень, їхній обсяг, кількість гіперпосилань, необхідність дотримання теми обговорення (правила варто розробляти разом з учнями).

Орієнтовними компонентами можуть бути:

1. Педагогічне портфоліо вчителя (віртуальний портрет), в якому представлено дані про себе, про свій досвід роботи, своє педагогічне кредо, погляди, інтереси, уподобання, цілі, фото-, відеоматеріал, корисні посилання на педагогічні джерела тощо.

Корисним буде розміщення методичних матеріалів, власних наробок, створених у процесі вивчення методик початкової освіти.

2. Різноманітні освітні ресурси (ці ресурси можуть бути представлені в наступних форматах: HTML-текст; посилання на конкретне джерело (статтю в журналі, книгу тощо);

закачаний файл (будь-який файл, який учитель закачав для використання всіма учасниками групи); Web-посилання; Web-сторінка; зовнішня програма тощо).

3. Спеціально створена інформація, що включає не тільки текст, але й графічні зображення, анімацію, звук і відео фрагменти.

4. Контактна інформація.

5. Стіна оголошень.

6. Фотоальбоми, відеоальбоми, аудіоколекції тощо (тут можна використати фото-, відеоматеріали з власної педпрактики, відеоролики до практичних занять).

10. Методи та технології викладання і навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає використання різноманітних методів та технологій викладання і навчання.

Пояснювально-ілюстративний метод: повідомлення інформації з використанням різних засобів з подальшим усвідомленням такої інформації та її фіксацією у пам'яті студентів.

Репродуктивний метод: відтворення і повторення способу діяльності за сформованим динамічним стереотипом дій. Метод є корисним для засвоєння основних понять.

Активні методи навчання: послідовна й цілеспрямована постановка перед студентами завдань, розв'язуючи які вони активно засвоюють нові знання.

Метод проблемного викладу навчального матеріалу передбачає створення проблемних ситуацій, надання допомоги студентам у їхньому аналізі з подальшим спільним розв'язанням поставлених завдань. Під час вивчення навчальної дисципліни викладач формує у студентів зразки наукового пізнання та вирішення проблемної ситуації.

Частково-пошуковий (евристичний) метод спрямований на залучення студентів до самостійного розв'язання пізнавального завдання. При цьому студенти опановують різні способи пошуку інформації, формують переконаність в істинності нових знань, аналізують достовірність отриманих результатів та можливі помилки та труднощі.

Дослідницький метод спрямований на залучення студентів до самостійного розв'язання завдання наукового характеру з використанням сучасних засобів обчислювальної техніки та інформаційно-комунікаційних технологій. При вивченні навчальної дисципліни студенти можуть виконувати науково-дослідні завдання з подальшим оформленням та оприлюдненням отриманих наукових результатів. При цьому викладач орієнтує студентів на проведення досліджень, долучає до їхньої самостійної організації.

Серед *словесних методів навчання* увагу акцентуємо на лекції, навчальні дискусії, консультації.

Активізовано комп'ютерну презентацію, відеометоди поєднані з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні).

Під час практичних занять будуть використані новітні методи: групове навчання, мозковий штурм, робота в парах.

На чільному місці перебуватиме індивідуальна науково-дослідна робота.

При викладанні навчальної дисципліни використовуються різноманітні технології навчання - як традиційні, так і сучасні (особистісно-орієнтовані, інформаційно-комунікаційні тощо). При цьому навчання є студентсько-центрованим та здійснюється через активну практичну діяльність. Зокрема, для активізації освітнього процесу передбачено застосування проблемних лекцій, ділових ігор, занять-дискусій тощо.

Лекції органічно поєднуються не лише з практичними заняттями, а й із самостійною роботою, яка полягає в самостійному опрацюванні теоретичного матеріалу,

підготовці до практичних занять, пошуку необхідної інформації, підборі та огляді літературних джерел за заданою тематикою, виконанні індивідуальних завдань тощо.

Самостійна робота полягає в опрацюванні теоретичного матеріалу, підготовці до практичних занять, пошуку необхідної інформації, доборі та огляді літературних джерел за певною тематикою, виконанні ІНДЗ тощо.

11. Критерії та методи оцінювання

Методи оцінювання: усні та письмові тести, проекти, презентації.

Поточний контроль буде проводитись на практичних заняттях за допомогою таких методів: усного і письмового опитування, виступів на практичних заняттях, підготовки й демонстрації презентацій тощо.

Окремо буде оцінено підсумкову контрольну роботу і виконання індивідуальних науково-дослідних завдань.

Результат освітньої діяльності здобувача вищої освіти оцінюється згідно з Критеріями оцінювання знань і вмінь студентів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського за такими рівнями і критеріями:

Оцінка за шкалами ECTS, стобаловою, розширеною	Критерії оцінювання	Рівень досягнень студента
А 90-100 балів ВІДМІННО	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні; комплексом знань та вмінь, який характеризується системністю. Застосування знань здійснюється на основі самостійного цілеутворення, побудови власних програм діяльності. Студент проявляє нешаблонність мислення у виборі і використанні елементів комплексу знань, здатний самостійно і творчо використовувати набуті уміння відповідно до варіативних ситуацій навчання. Студент спроможний самостійно формулювати узагальнення та висновки, нові задачі, розв'язувати нестандартні задачі, ситуації. Навчально-пізнавальна активність обумовлена пізнавальними інтересами, мотивами саморозвитку і професійного становлення. Студент проявляє інтерес до актуальних проблем відповідного освітнього компонента, може під керівництвом викладача вибрати предмет наукового дослідження, проводити самостійну науково-дослідну роботу.	ВИСОКИЙ
В 80-89 балів ДУЖЕ ДОБРЕ	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на поглибленому рівні. Студент володіє комплексом знань та вмінь, який є частково-впорядкованим. У процесі застосування знань студент спроможний вибрати необхідний елемент комплексу знань та вмінь. Застосування знань та вмінь здійснюється як у стандартних ситуаціях, так і при незначних варіаціях умов на основі використання загальних рекомендацій. Відбувається перенесення сформованих умінь або їх комплексів на розв'язування незнайомих задач, ситуацій. Навчально-пізнавальна активність стимулюється пізнавальними інтересами, продукт діяльності оцінюється як професійно значущий.	ВИСОКИЙ

С 75-79 балів ДОБРЕ	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на підвищеному рівні, може усвідомлено застосовувати знання та вміння для висвітлення суті питання. Комплекс знань частково-структурований. Знання застосовуються переважно у знайомих ситуаціях. Студент усвідомлює особливості навчальних задач, ситуацій тощо. Пошук способів їх розв'язання здійснюється за зразком. Студент спроможний аргументувати застосування певної методичної дії у ході розв'язування задач, ситуацій тощо. Навчально-пізнавальна активність стимулюється мотивами професійного становлення і пізнавальними інтересами.	ДОСТАТНІЙ
Д 60-79 балів ДОБРЕ	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на середньому рівні, може проілюструвати власними прикладами відповідь на питання, частково усвідомлює специфіку навчальних та прикладних задач, ситуацій тощо, має знання про способи розв'язування типових задач, ситуацій тощо. Однак процес самостійного розв'язування задач, ситуацій тощо потребує опори на зразок. Навчально-пізнавальна активність студентів є ситуативно-евристичною. Домінують мотиви обов'язку та особистого успіху. Використання засобів саморозвитку та самопізнання відбувається не усвідомлено.	ЗАДОВІЛЬНИЙ
Е 50-59 балів ДОСТАТНЬО	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компоненту на середньому рівні. Має уявлення про специфіку навчальних та прикладних задач, ситуацій тощо. Виконання дій при роз'ясненні задач, ситуацій частково усвідомлюється, здійснюється частково правильно.	НИЗЬКИЙ
Фх 35-49 балів НЕЗАДОВІЛЬН О	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, має уявлення про зміст основних розділів. Виконання окремих дій відбувається не усвідомлено, однак переважно правильно, навчально-пізнавальна активність мотивується ситуативно-прагматичним інтересом.	НЕЗАДОВІЛЬНО
Ф 0-34 балів НЕПРИЙНЯТО	Студент володіє понятійним і фактичним апаратом освітнього компонента на елементарному рівні, має уявлення про зміст окремих розділів. Виконання окремих методичних дій відбувається несвідомо, у більшості неправильно, навчально-пізнавальна активність проявляється лише у ситуаціях зовнішнього примусу.	НЕЗАДОВІЛЬНО

12. Розподіл балів, які отримують студенти

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ ТА САМОСТІЙНА РОБОТА																				Контрольна робота	ІНДЗ	Підсумкова оцінка	Загальна кількість балів
РОЗДІЛ 1 - 35,5 балів																							
T11		T12		T13		T14		T15		T16		T17		T18		T19		T20					
Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.				
2	0,5	2	0,5	2	0,5	2	0,5	2	0,5	2	0,5	2	0,5	4	1,5	2	0,5	2	0,5				
РОЗДІЛ 4 – 29,5 балів																							
T21		T22		T23		T24		T25		T26		T27		T28		T29		T30					
Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.	Ауд.	СР.				
2	0,5	2	0,5	2	0,5	2	0,5	2	0,5	2	0,5	2	0,5	2	0,5	2	0,5	2	0,5				
																				12	15	20	100

Шкала оцінювання: сто балова, ECTS, розширена

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за розширеною шкалою
		<i>Для екзамену, заліку, курсової роботи, практики</i>
90-100	A	ВІДМІННО
80-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ
75-79	C	ДОБРЕ
60-74	D	ЗАДОВІЛЬНО
50-59	E	ДОСТАТНЬО
35-49	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО З МОЖЛИВІСТЮ ПОВТОРНОГО СКЛАДАННЯ
1-34	F	НЕПРИЙНЯТНО З ОБОВ'ЯЗКОВИМ ПОВТОРНИМ ВИВЧЕННЯМ ДИСЦИПЛІНИ

13. Методичне забезпечення

Навчальна програма дисципліни, рукописи лекційних занять, інструктивно-методичні матеріали до підготовки дидактичної гри мовного спрямування, розробки тестових завдань.

14. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Варзацька Л.О. Українська мова. Інтегровані уроки 1 клас : посіб. для вчит. – Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2018. – 144 с.

2. Вашуленко М.С. Навчання грамоти : посібник для вчителя / М.С.Вашуленко, О.Ю. Прищепа. – К. : Освіта, 2012.
3. Державний стандарт початкової освіти від 21 лютого 2018 року.
4. Коваль Г.П., Деркач Н.І., Наумчук М.М. Методика викладання української мови : навчальний посібник для студентів педінститутів, гуманітарних університетів, педагогічних коледжів. – Тернопіль : Астон, 2008. – 287 с.
5. Лінгводидактичний словник учителя-початківця : навчальний посібник на допомогу вчителю початкових класів / Укладачі: І.І. Козак, І.М. Лапшина, Н.І. Лазаренко – Вінниця : ВДПУ, 2009. – 122 с.
6. Методичний коментар до навчальних програм для 1-4 класів : дайджест/ Укл. О.В. Онопрієнко. – Донецьк : Каштан, 2012. – 108 с.
7. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / За наук. Ред. М.С. Вашуленка. – К. : Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
8. Науменко В.О. Уроки літературного читання в 2 класі : метод. посіб. для вчителя / Віра Науменко. – К. : Генеза, 2013. – 280 с.
9. Програми для середньої загальноосвітньої школи. – 1-4 класи. – К. : Початкова школа, 2011. – 432 с.
10. Українська мова з методикою навчання в початкових класах. Інтегрований курс / За ред. А.П.Каніщенко, Г.О. Ткачук. – К. : Промінь, 2003. – 232с.

Допоміжна

1. Будова слова : 3 клас / Упор. Т.В. Бишова, Т.В. Комарянська. – К. : Шкільний світ, 2011. – 128 с.
2. Вашуленко М.С. Українська мова і мовлення в початковій школі : метод. посіб. – К. : Освіта, 2006. – 268 с.
3. Каніщенко А.П., Будна Н.О. Дієслово. Розвиток навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів. 1-4 класи. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2010. – 120 с.
4. Каніщенко А.П., Семеренко Г.В., Будна Н.О. Іменник. Розвиток навчально-пізнавальної активності молодших школярів. 2-4 класи. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. – 136 с.
5. Коваль Г. Звуко-буквений аналіз на уроках української мови у початкових класах. Спецкурс з методики викладання української мови : навчально-метод. посібник для студентів пед. факультету. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2003.
6. Шильцова Л.М., Варзацька Л.О. Інтегровані уроки рідної мови й мовлення в початковій школі. – Х.: Веста: Вид-во «Ранок», 2008. – 176 с.

15. Інформаційні ресурси

1. Нова українська школа [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://nus.org.ua/>
2. Розумники. Все для навчання від А до Я // Освітній портал [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.rozumniki.ua/>
3. Плани уроків для інтерактивної дошки SMART Board // SMART exchange [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://exchange.smarttech.com/#tab=0>
4. Panaboard для образования [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://edu.panaboard.ru/index.htm>
5. Разработки уроков информатики с использованием интерактивной доски [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://interaktiveboard.ru/load/3-1-0-542>
6. SMARTNotebook [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://onlinehelp.smarttech.com/ru/windows/help/notebook/10_8_0/index_Left.htm